

II

(EY:n ja Euratomin perustamissopimuksia soveltamalla annetut säädökset, joiden julkaiseminen ei ole pakollista)

PÄÄTÖKSET

KOMISSIO

KOMISSION PÄÄTÖS,

tehty 13 päivänä syyskuuta 2006,

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 81 artiklan mukaisesta menettelystä

(Asia N:o COMP/F/38.456 – Bitumi (Alankomaat))

(tiedoksiannettu numerolla K(2006) 4090)

(Ainoastaan hollannin-, englannin-, ranskan- ja saksankielinen teksti ovat todistusvoimaisia)

(2007/534/EY)

1. YHTEENVETO RIKKOMISESTA

- (1) Päätöksen kohteena olevat yritykset osallistuivat Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 81 artiklan jatkuvaan ja yhtenäiseen rikkomiseen vahvistamalla tienpäällystebitumin hinnat Alankomaissa.

1.1 Tienrakennusbitumi

- (2) Bitumia saadaan polttoaineen tuotannon sivutuotteena. Tavallisesti sitä saadaan tiettyjen raskaiden raakaöljyjen tislauksen yhteydessä. Erilaisilla raakaöljyillä ja jalostustoiminnoilla saadaan aikaan erilaisia bitumilajeja, joita voidaan edelleen muokata lisäämällä polymeerejä parantamaan suorituskykyä. Bitumia käytetään pääasiassa asfaltin valmistamisessa, jossa sen tehtävänä on liittää yhteen muita ainesosia. Jäljelle jäävä osa bitumin tuotannosta käytetään erilaisiin teollisiin sovelluksiin.
- (3) Tämän päätöksen kohteena oleva tuote on tienrakennukseen käytettävä bitumi ja vastaavat sovellukset. Siihen viitataan myös tunkeuman eli kovuusluokan mukaan, tie- tai asfalttubitumina. Tässä siihen viitataan tienpäällystebitumina.
- (4) Tutkimuksessa kävi ilmi, että kartelliin kuului Alankomaiden alue. Kartellin suuruudeksi arvioitiin noin 62 miljoonaa euroa vuonna 2001, joka oli viimeinen kokonainen vuosi, jolloin rikkomista esiintyi. Järjestelyjen erityispiirteinä oli, että tavanomaisesta poiketen kilpailuvastaista yhteistyötä ei ollut pelkästään myyjien kesken vaan myyjät ja ostajat toimivat yhdessä. Kartelliin osallis-

tui kahdeksan tienpäällystebitumin yhdeksästä toimittajasta ja kuusi (nyt viisi) suurinta tienrakennusyrittystä tuotteen ostajina.

- (5) Jäljempänä mainitut yritykset, joille päätös on osoitettu, osallistuivat Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 81 artiklan jatkuvaan ja yhtenäiseen rikkomiseen Alankomaissa. Toiminnan pääasiallisena ominaisuutena oli, että toimittajat ja ostajat sopivat yhdessä kyseisen tuotteen hinnoista ja hinnanalennuksista.

1.2 Yritykset, joille päätös on osoitettu, ja rikkomisen kesto

- (6) Nämä yritykset ja niiden oikeushenkilöt, jotka mainituina ajanjaksoina osallistuivat rikkomiseen (jotkut niistä ovat vastuussa emoyhtiön ominaisuudessa), on lueteltu seuraavassa. On syytä huomata, että tiettyjen yritysten kohdalla päätös on osoitettu useammalle kuin yhdelle oikeushenkilölle:

Toimittajat:

- a) BP: BP plc. 1. huhtikuuta 1994–15. huhtikuuta 2002, BP Nederland BV 1. huhtikuuta 1994–1. tammikuuta 2000 ja BP Refining & Petrochemicals GmbH 31. joulukuuta 1999–15. huhtikuuta 2002;
- b) Esha: Esha Holding BV, Smid & Hollander BV ja Esha Port Services Amsterdam BV 1. huhtikuuta 1994–15. huhtikuuta 2002;

- c) Klöckner: Klöckner Bitumen BV 1. huhtikuuta 1994–15. huhtikuuta 2002 ja Sideron Industrial Development 1. tammikuuta 2000–15. huhtikuuta 2002;
- d) Kuwait Petroleum: Kuwait Petroleum Corporation, Kuwait Petroleum International Ltd. ja Kuwait Petroleum (Nederland) BV 1. huhtikuuta 1994–15. huhtikuuta 2002;
- e) Nynäs: AB Nynäs Petroleum ja Nynäs Belgium AB 1. huhtikuuta 1994–15. huhtikuuta 2002;
- f) Shell: Shell Petroleum NV, The Shell Transport and Trading Company Ltd ja Shell Nederland Verkoopmaatschappij BV 1. huhtikuuta 1994–15. huhtikuuta 2002;
- g) Total: Total Nederland NV 1. huhtikuuta 1994–15. huhtikuuta 2002 ja Total SA 1. marraskuuta 1999–15. huhtikuuta 2002;
- h) Wintershall: Wintershall AG 1. huhtikuuta 1994–31. joulukuuta 1999.

Ostajat:

- i) Ballast Nedam: Ballast Nedam NV ja Ballast Nedam Infra BV 21. kesäkuuta 1996–15. huhtikuuta 2002;
- j) BAM: BAM NBM Wegenbouw BV 1. huhtikuuta 1994–15. huhtikuuta 2002 ja Koninklijke BAM Groep NV 1. marraskuuta 2000–15. huhtikuuta 2002;
- k) Dura Vermeer: Vermeer Infrastructuur BV 1. huhtikuuta 1994–15. huhtikuuta 2002, Dura Vermeer Groep NV 13. marraskuuta 1998–15. huhtikuuta 2002 ja Dura Vermeer Infra BV 1. heinäkuuta 2000–15. huhtikuuta 2002;
- l) HBG: HBG Civiël BV 1. huhtikuuta 1994–15. huhtikuuta 2002;
- m) Heijmans: Heijmans NV and Heijmans Infrastructuur BV 1. huhtikuuta 1994–15. huhtikuuta 2002;
- n) KWS: Koninklijke Volker Wessels Stevin NV ja Koninklijke Wegenbouw Stevin BV 1. huhtikuuta 1994–15. huhtikuuta 2002.

1.3 Kartellin toiminta

- (7) Kilpailuvastaisen yhteistyön käytäntö voidaan luokitella tienpäällystebitumin hinnan vahvistamiseksi toimittajien

välillä, tärkeimpien ostajien välillä sekä kyseisten toimittajien ja ostajien välillä.

- (8) Todisteet kartellin toiminnasta kattavat jakson 1. huhtikuuta 1994–15. huhtikuuta 2002 ja liittyvät keskeisesti siihen, että yritykset vahvistivat säännöllisesti yhdessä tienpäällystebitumin myyntiä ja ostoa varten Alankomaissa bruttohinnan, yhtenäisen alennuksen bruttohinnasta mukana olleille tienrakentajille ja pienemmän enimmäisalennuksen bruttohinnasta muille tienrakentajille.
- (9) Komissio katsoo, että koko valmistevien ja yhteisten kokousten järjestelmä, joka johti Alankomaissa sopimukseen tienpäällystebitumin bruttohinnosta ja hinnanalennuksista bitumin toimittajien ryhmän ja tienrakentajien ryhmän välillä, on osa samaa järjestelyä, joka muodostaa yhteisön perustamissopimuksen 81 artiklan yhden rikkomisen.

2. SAKOT

2.1 Perusmäärä

- (10) Sakon perusmäärä määritellään rikkomisen vakavuuden ja keston mukaisesti.

Vakavuus

- (11) Arvioidessaan rikkomisen vakavuutta komissio ottaa huomioon rikkomisen luonteen, sen todellisen vaikutuksen markkinoihin, jos se on määritettävissä, ja merkityksellisten maantieteellisten markkinoiden koon.
- (12) Otettuaan huomioon rikkomisen luonteen ja sen, että rikkomisella on täytynyt olla vaikutuksia ja että se on kattanut merkittävän osan yhteismarkkinoita, komissio katsoo, että yritykset, joille tämä päätös on osoitettu, ovat rikkoneet EY:n perustamissopimuksen 81 artiklaa erittäin vakavalla tavalla.

Erilainen kohtelu

- (13) Kun on kyse erittäin vakavasta kilpailusääntöjen rikkomisesta, todennäköisten sakkojen porrastaminen mahdollistaa yritysten erilaisen kohtelun, jotta voidaan ottaa huomioon rikkomiseen syyllistyneiden yritysten todelliset taloudelliset mahdollisuudet haitata kilpailua merkittävästi. Tällainen on erityisen tarpeellista silloin, kuten tässä tapauksessa, kun rikkomiseen osallistuneiden yritysten markkinaosuudet poikkeavat huomattavasti toisistaan.

- (14) Yritykset on jaettu kuuteen luokkaan sen suhteellisen painoarvon perusteella, joka niillä oli merkityksellisillä markkinoilla vuonna 2001. Se oli viimeinen kokonainen vuosi, jolloin yritykset osallistivat rikkomiseen.

Riittävä estävä vaikutus

- (15) Komissio toteaa, että tässä menettelyssä tilikautena 2005, joka on viimeisin tätä päätöstä edeltävä tilikausi, yritysten maailmanlaajuiset liikevaihdot olivat seuraavat: Shell 246 miljardia euroa, BP 203 miljardia euroa, Total 143 miljardia euroa ja Kuwait Petroleum 37 miljardia euroa. Kaikkien muiden yritysten maailmanlaajuiset liikevaihdot olivat alle 10 miljardia euroa.
- (16) Komissio katsoo, että kerrointa ei tarvita sakon riittävän estävän vaikutuksen varmistamiseksi niiden yritysten osalta, joiden maailmanlaajuiset liikevaihdot olivat alle 10 miljardia euroa. Komissio harkitsee asianmukaisen kertoimen soveltamista vain Shellin, BP:n, Totalin ja Kuwait Petroleumin osalta määrättävään sakkoon.

Kesto

- (17) Yksilöityä kerrointa sovelletaan kuhunkin yritykseen sen harjoittaman rikkomisen keston mukaisesti, joka vaihtelee 1,5 ja 8 vuoden välillä (ks. edellä 6 kohta).

2.2 Raskauttavat ja lieventävät seikat*Raskauttavat seikat*

- (18) Syyllistyessään tähän rikkomiseen Shell oli jo ollut komission aikaisempien kartellikieltopäätösten kohteena ⁽¹⁾. Uusiminen on raskauttava seikka, mikä oikeuttaa Shellille määrättävän sakon perusmäärän korottamisen 50 prosentilla.
- (19) Tarkastusten aikana KWS kieltäytyi alistumasta tutkimukseen, mikä sai tarkastajat turvautumaan kansallisten kilpailuviranomaisten ja poliisin apuun. Komissio katsoo, että estäminen on raskauttava seikka, mikä oikeuttaa KWS:lle määrättävän sakon perusmäärän korottamisen 10 prosentilla.
- (20) Bitumin toimittajien ryhmästä Shell ja bitumin ostajien ryhmästä KWS kantavat erityisen vastuun kartellin käynnistäjinä ja johtajina. Ne olivat kartellin toiminnassa liik-

keelle paneva voima. Tämä osallisuus oikeuttaa Shellille ja KWS:lle määrättävän sakon perusmäärän korottamisen 50 prosentilla.

2.3 Liikevaihdon 10 prosentin rajan soveltaminen

- (21) Asetuksen (EY) N:o 1/2003 ⁽²⁾ 23 artiklan 2 kohdassa säädetään yrityksille määrättävästä sakosta, joka on enintään 10 prosenttia liikevaihdosta. Tätä rajaa sovelletaan sakkoihin, jotka on laskettu seuraaville yrityksille: Esha (Esha Holding BV, Smid & Hollander BV ja Esha Port Services Amsterdam BV) sekä Klöckner Bitumen BV.

2.4 Sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä vuonna 2002 annetun tiedonannon soveltaminen*Vapauttaminen sakoista*

- (22) BP oli ensimmäinen yritys, joka ilmoitti komissiolle bitumialan kartellista Alankomaissa, ja komissio myönsi BP:lle ehdollisen vapautuksen sakoista tiedonannon 15 kohdan mukaisesti. BP on tehnyt koko komissiossa toteutetun hallintomenettelyn ajan kaikin tavoin yhteistyötä, joka on ollut jatkuvaa ja nopeaa. BP lopetti osallistumisensa epäilyyn kilpailusääntöjen rikkomiseen viimeistään siinä vaiheessa, kun se toimitti sakoista vapauttamisesta tai sakkojen lieventämisestä annetussa tiedonannossa tarkoitetut todisteet, eikä se ole painostanut muita yrityksiä osallistumaan kilpailusääntöjen rikkomiseen. Näin ollen BP:lle voidaan myöntää täysi vapautus sakoista.

Tiedonannon 23 b kohta, ensimmäinen luettelukohta (30–50 prosentin lievennys)

- (23) Kuwait Petroleum oli seuraava yritys, joka otti yhteyttä komissioon sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä annetun tiedonannon mukaisesti, ja se oli ensimmäinen yritys, joka täytti tiedonannon 21 kohdan edellytykset. Kuwait Petroleumin toimittamat todisteet olivat luonteeltaan sellaisia, että ne lisäsivät komission mahdollisuuksia todistaa kyseessä olleet tosiseikat, ja sen vuoksi ne antoivat merkittävää lisäarvoa komission hallussa jo olleisiin todisteisiin verrattuna. Tämä lisäarvo oli merkittävä, koska se vahvisti olemassa olevat tiedot ja yhdessä komission jo hallussa olleiden tietojen kanssa auttoi komissiota todistamaan rikkomisen tapahtuneen. BP ei osallistunut säännöllisesti bitumia koskeviin neuvotteluihin ostajien kanssa, ja Kuwait Petroleum antoi ensimmäisenä suoria todisteita tästä keskeisestä osasta kartellin toiminnassa. Sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä annetun tiedonannon mukaisesti Kuwait Petroleumin sakkoa voidaan lieventää 30–50 prosenttia.

⁽¹⁾ Komission päätös 86/398/ETY, tehty 23 päivänä huhtikuuta 1986, ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan mukaisesta menettelystä (IV/31.149 – Polypropyleeni, EYVL L 230, 18.8.1986, s. 1) ja komission päätös 94/599/EY, tehty 27 päivänä heinäkuuta 1994, ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan mukaisesta menettelystä (IV/31865 – PVC II, EYVL L 239, 14.9.1994, s. 14).

⁽²⁾ EYVL L 1, 4.1.2003, s. 1. Asetus sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna asetuksella (EY) N:o 1419/2006 (EUVL L 269, 28.9.2006, s. 1).

- (24) Kuwait Petroleumille määrättävän sakon täsmällisen lievennyksen laskemiseksi on otettava huomioon Kuwait Petroleumin tekemä hakemus lievennyksestä ja yhtiön sen jälkeen toimittamat lisätodisteet, joiden yksityiskohtien ansiosta komissio kykeni todistamaan kyseiset tositteet. On kuitenkin otettava huomioon myös se, että yhtiö teki hakemuksen yli 11 kuukautta komission tekemien tarkastusten jälkeen ja vasta sen jälkeen, kun komissio oli lähettänyt osapuolille pyynnön saada tapahtumista yksityiskohtaisia tietoja. Komissio suhtautuu vakavasti siihen, että Kuwait Petroleum korjaili myöhemmin tiettyjä tärkeitä lausuntojaan, joita se oli antanut Exxon-Mobilin väitetystä osallisuudesta kartelliin, eikä niitä voitu käyttää todisteina kyseistä yritystä vastaan. Komissio päättää, että Kuwait Petroleumille voidaan myöntää 30 prosentin lievennys siitä sakosta, joka sille muutoin olisi määrätty.
- Muut sakoista vapauttamista tai sakkojen lieventämistä koskevat hakemukset*
- (25) Myös Shell teki hakemuksen tiedonannon B jakson mukaisesti, mutta sille ei myönnetä lievennystä puuttuvan merkittävän lisäarvon vuoksi.
- (26) Nynäs ja Total väittävät toimittaneensa vapaaehtoisesti komissiolle tietoja, jotka osoittivat niiden osallistuneen kartellin toimintaan. Komissio kuitenkin katsoo, että kyseiset tiedot eivät tarjoa sellaista merkittävää lisäarvoa, jonka perusteella komissio lieventäisi sakkoa.
- (27) Wintershall väittää, että BP:n sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen tulisi kattaa myös se. Wintershall on kuitenkin edelleen BP:stä erillinen yritys, ja juuri BP eikä Wintershall päätti hakea sakoista vapauttamista.
- c) BP: BP plc. 1. huhtikuuta 1994–15. huhtikuuta 2002, BP Nederland BV 1. huhtikuuta 1994–1. tammikuuta 2000 ja BP Refining & Petrochemicals GmbH 31. joulukuuta 1999–15. huhtikuuta 2002;
- d) Dura Vermeer: Vermeer Infrastructuur BV 1. huhtikuuta 1994–15. huhtikuuta 2002, Dura Vermeer Groep NV 13. marraskuuta 1998–15. huhtikuuta 2002 ja Dura Vermeer Infra BV 30. kesäkuuta 2000–15. huhtikuuta 2002;
- e) Esha: Esha Holding BV, Smid & Hollander BV ja Esha Port Services Amsterdam BV 1. huhtikuuta 1994–15. huhtikuuta 2002;
- f) HBG: HBG Civiel BV 1. huhtikuuta 1994–15. huhtikuuta 2002;
- g) Heijmans: Heijmans NV and Heijmans Infrastructuur BV 1. huhtikuuta 1994–15. huhtikuuta 2002;
- h) Klöckner: Klöckner Bitumen BV 1. huhtikuuta 1994–15. huhtikuuta 2002 ja Sideron Industrial Development 1. tammikuuta 2000–15. huhtikuuta 2002;
- i) Kuwait Petroleum: Kuwait Petroleum Corporation, Kuwait Petroleum International Ltd. ja Kuwait Petroleum (Nederland) BV 1. huhtikuuta 1994–15. huhtikuuta 2002;
- j) KWS: Koninklijke Volker Wessels Stevin NV ja Koninklijke Wegenbouw Stevin BV 1. huhtikuuta 1994–15. huhtikuuta 2002;

3. PÄÄTÖS

- (28) Seuraavat yritykset rikkoivat perustamissopimuksen 81 artiklaa säännöllisesti vahvistamalla yhdessä tienpäällystebitumin myyntiä ja ostoa varten Alankomaissa bruttohinnan, yhtenäisen alennuksen bruttohinnasta mukana olleille tienrakentajille ja pienemmän enimmäisalennuksen bruttohinnasta muille tienrakentajille:
- a) Ballast Nedam: Ballast Nedam NV ja Ballast Nedam Infra BV 21. kesäkuuta 1996–15. huhtikuuta 2002;
- b) BAM NBM: BAM NBM Wegenbouw BV 1. huhtikuuta 1994–15. huhtikuuta 2002 ja Koninklijke BAM Groep NV 1. marraskuuta 2000–15. huhtikuuta 2002;
- k) Nynäs: AB Nynäs Petroleum ja Nynäs Belgium AB 1. huhtikuuta 1994–15. huhtikuuta 2002;
- l) Shell: Shell Petroleum NV, The Shell Transport and Trading Company Ltd ja Shell Nederland Verkoopmaatschappij BV 1. huhtikuuta 1994–15. huhtikuuta 2002;
- m) Total: Total Nederland NV 1. huhtikuuta 1994–15. huhtikuuta 2002 ja Total SA 1. marraskuuta 1999–15. huhtikuuta 2002;
- n) Wintershall AG 1. huhtikuuta 1994–31. joulukuuta 1999.

- (29) Edellä esitetyn rikkomisen mukaisesti määrätään seuraavat sakot:
- a) Ballast Nedam: Ballast Nedam: Ballast Nedam NV ja Ballast Nedam Infra BV, yhteisvastuullisesti: 4,65 miljoonaa euroa;
 - b) BAM NBM: BAM NBM Wegenbouw BV 13,5 miljoonaa euroa, josta Koninklijke BAM Groep NV maksaa yhteisvastuullisesti 9 miljoonaa euroa;
 - c) BP: BP plc 0 miljoonaa euroa, josta BP Nederland BV maksaa yhteisvastuullisesti 0 miljoonaa euroa ja BP Refining & Chemicals GmbH maksaa yhteisvastuullisesti 0 miljoonaa euroa;
 - d) Dura Vermeer: Vermeer Infrastructuur BV 5,4 miljoonaa euroa, josta NV Nederland BV maksaa yhteisvastuullisesti 3,9 miljoonaa euroa ja BP Refining & Chemicals GmbH maksaa yhteisvastuullisesti 3,45 miljoonaa euroa;
 - e) Esha: Esha Holding BV, Smid & Hollander BV ja Esha Port Services Amsterdam BV, yhteisvastuullisesti: 11,5 miljoonaa euroa;
 - f) HBG: HBG Civiel BV 7,2 miljoonaa euroa;
 - g) Heijmans: Heijmans NV and Heijmans Infrastructuur BV, yhteisvastuullisesti: 17,1 miljoonaa euroa;
 - h) Klöckner: Klöckner Bitumen BV 10 miljoonaa euroa, josta Koninklijke BV Groep NV maksaa yhteisvastuullisesti 9 miljoonaa euroa;
 - i) Kuwait Petroleum: Kuwait Petroleum Corporation, Kuwait Petroleum International Ltd. ja Kuwait Petroleum (Nederland) BV, yhteisvastuullisesti: 16,632 miljoonaa euroa;
 - j) KWS: Koninklijke Volker Wessels Stevin NV ja Koninklijke Wegenbouw Stevin BV, yhteisvastuullisesti: 27,36 miljoonaa euroa;
 - k) Nynäs: AB Nynäs Petroleum and Nynäs Belgium AB, yhteisvastuullisesti: 13,5 miljoonaa euroa;
 - l) Shell: Shell Petroleum NV, The Shell Transport and Trading Company Ltd ja Shell Nederland Verkoopmaatschappij BV, yhteisvastuullisesti: 108 miljoonaa euroa;
 - m) Total: Total Nederland NV 20,25 miljoonaa euroa, josta Koninklijke SA Groep NV maksaa yhteisvastuullisesti 13,5 miljoonaa euroa;
 - n) Wintershall AG: 11,625 miljoonaa euroa.
- (30) Edellä lueteltujen yritysten on lopetettava heti 28 kohdassa tarkoitettu rikkominen, jos näin ei ole vielä tapahtunut. Yritysten on pidätyttävä vastedes harjoittamasta edellä mainitun rikkomisen kaltaista toimintaa ja toteuttamasta toimenpiteitä, joilla on samanlaisia tai vastaavia tavoitteita tai vaikutuksia.
- (31) Päätöksen julkinen toisinto on saatavilla todistusvoimaisilla kielillä kilpailun pääosaston Internet-sivuilla osoitteessa http://ec.europa.eu/comm/competition/index_en.html
-